

WATERMERK

RELATIEBLAD VAN HET ZUIVERINGSCHAP LIMBURG

Stimuleringsregeling afkoppelen bestaand verhard oppervlak 2002 Zuiveringschap Limburg

en beslisbomen verantwoord afkoppelen van regenwater

THEMA

Stimuleringsregeling afkoppelen bestaand verhard oppervlak 2002 Zuiveringschap Limburg

Jaarlijks verdwijnen er vele liters relatief schoon regenwater in het riool. Dit is erg jammer, omdat het vermengen van dit relatief schoon water met vervuild rioolwater in het riool kan leiden tot grote problemen. Met name in tijden van extreme regenval raken riolen overbelast, waardoor riooloverstorten in werking treden en ongezuiverd afvalwater wordt geloosd op het oppervlaktewater. Daarnaast verloopt het zuiveringsproces op rioolwaterzuiveringsinstallaties minder goed doordat het rioolwater is verdund met 'schoon' water en wordt door het lozen van regenwater op het riool de natuurlijke kringloop van water verstoord met verdroging als gevolg.¹⁾

Om de negatieve gevolgen voor het watersysteem en de waterketen te voorkomen willen de gezamenlijke Limburgse waterbeheerders en de Provincie Limburg het afkoppelen van regenwater van het riool financieel aantrekkelijker maken voor Limburgse gemeenten. Dit voornemen heeft geresulteerd in een bijdrageregeling. Gezien het verschil in de wijze waarop de bijdrage voor het afkoppelen wordt bepaald bij de kwantiteitswaterschappen (per project) en bij het Zuiveringschap Limburg respectievelijk de Provincie Limburg (vast bedrag per m²), is een gezamenlijk 'stimuleringsfonds' van alle Limburgse waterbeheerders niet haalbaar. De bijdrage van het Zuiveringschap Limburg is vastgesteld op € 1,8 per m² afgekoppeld bestaand verhard oppervlak. Dit bedrag wordt door de Provincie verhoogd met een bedrag van € 1,8 per m² tot een totaal van € 3,6 per m². De waterschappen Peel en Maasvallei en Roer en Overmaas, zullen hun bijdrages bepalen per afkoppelproject.

Opdat de procedure inzichtelijk blijft voor de aanvra-

ger, hoeft deze slechts één gecombineerd aanvraagformulier (in 3-voud) in te dienen bij het Zuiveringschap Limburg. Het Zuiveringschap verzorgt de verdere coördinatie van de afhandeling. Het 'Aanvraagformulier tot het verlenen van een bijdrage voor het afkoppelen verhard oppervlak van het riool' vindt u als bijlage in dit informatiepakket.

Voorwaarde voor het toekennen van een financiële bijdrage aan gemeenten die willen afkoppelen, is dat het afkoppelen op verantwoorde wijze plaatsvindt. Immers, regenwater is helaas vaak (licht) vervuild met verontreinigingen als koper en zink. Wordt dit regenwater zonder meer geïnfiltreerd in de bodem of geloosd op het oppervlaktewater, dan bestaat de kans op vervuiling.

Om voor de gemeenten inzichtelijk te maken hoe zij verantwoord kunnen afkoppelen, heeft het Zuiveringschap Limburg samen met de kwantiteitswaterschappen en de Provincie Limburg twee beslisbomen opgesteld. Voor het toetsen van de afkoppelprojecten/aanvragen hanteren de waterschappen enerzijds en het Zuiveringschap Limburg, respectievelijk de Provincie Limburg anderzijds een eigen set aan criteria. De criteria waaraan het Zuiveringschap Limburg (mede namens de Provincie) de afkoppelprojecten/aanvragen van Limburgse gemeenten zal toetsen, zijn opgenomen in de 'Stimuleringsregeling afkoppelen bestaand verhard oppervlak 2002 Zuiveringschap Limburg'. Deze regeling is als bijlage achterin dit informatiepakket opgenomen. Een samenvatting van de regeling -mèt bijbehorende beslisbomen- vindt u in het resterende deel van deze speciale editie van Watermerk. Om voor een bijdrage van het Zuiveringschap en de Provincie Limburg in aanmerking te komen, moet in ieder geval worden voldaan aan de beslisbomen.

¹⁾ In het gezamenlijk door Provincie Limburg, Zuiveringschap Limburg, Waterschap Peel en Maasvallei en Waterschap Roer en Overmaas opgestelde rapport 'Water in de bebouwde omgeving van Limburg' (Tauw, 1998) wordt uitgebreid op deze aspecten ingegaan.

Waterschap Peel en Maasvallei en Waterschap Roer en Overmaas toetsen de afkoppelprojecten/aanvragen aan eigen criteria. Deze criteria zijn op te vragen bij het desbetreffende waterschap.

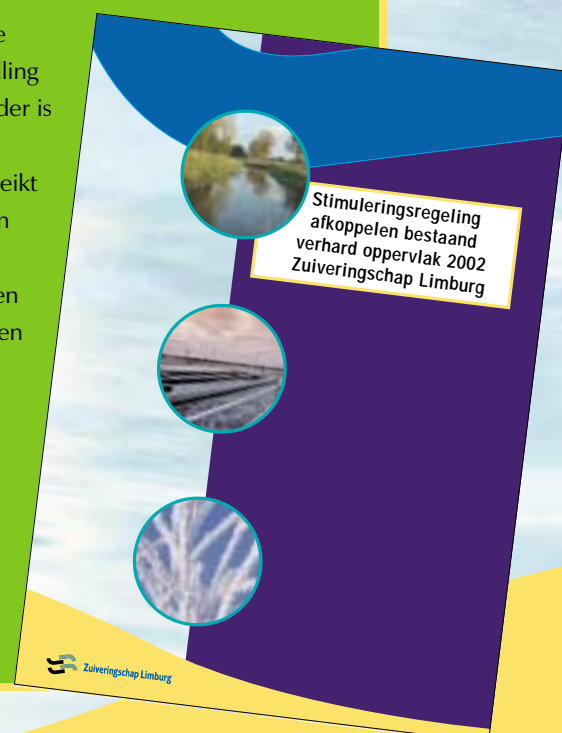
Samenvatting 'Stimuleringsregeling afkoppelen bestaand verhard oppervlak 2002 Zuiveringschap Limburg'

Om inzichtelijk te maken onder welke voorwaarden u in aanmerking komt voor een bijdrage en op welke wijze verantwoord afgekoppeld kan worden, vindt u hierna een samenvatting van de belangrijkste criteria uit de 'Stimuleringsregeling afkoppelen bestaand verhard

oppervlak 2002 Zuiveringschap Limburg'. Integraal onderdeel van de regeling vormt een tweetal beslisbomen, zijnde de beslisboom 'Afkoppelen van straten, parkeerterreinen en grondoppervlakken van bedrijventerreinen' en de beslisboom 'Afkoppelen van daken van woonwijken en bedrijven' (afgebeeld op pagina 7 en 8). Deze beslisbomen, die u de weg wijzen naar verantwoord afkoppelen van bestaand verhard oppervlak, kunnen worden gehanteerd bij alle afkoppelprojecten die in Limburg plaatsvinden. Een financiële bijdrage wordt door het Zuiveringschap Limburg alleen verstrekt indien aan deze beslisbomen wordt voldaan, evenals aan de andere criteria van de stimuleringsregeling.

Stimuleringsregeling: de voorwaarden in vogelvlucht

- Alleen aanvragen van gemeenten komen voor een bijdrage in aanmerking (bedrijven en particulieren kunnen een aanvraag via hun gemeente indienen).
- In verband met het beperken van de bestuurslast worden alleen projecten met een minimum van 2500 m² afgekoppeld verhard oppervlak in behandeling genomen.
- De regeling geldt alleen voor afkoppelprojecten in bestaand gebied. In het Provinciaal Omgevingsplan Limburg wordt afkoppelen bij nieuwbouw als gemeengoed beschouwd; de kosten kunnen worden verdisconteerd in de grondprijzen. Bij de kwantiteitswaterbeheerders worden -in tegenstelling tot de regeling van het Zuiveringschap Limburg- ook projecten bij nieuwbouw in behandeling genomen.
- De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het realiseren van de basisinspanning; toch wil het Zuiveringschap Limburg, mede namens de Provincie, een kwaliteitsbijdrage verstrekken indien een duurzame invulling (b.v. hergebruik of infiltreren) van de basisinspanning aantoonbaar duurder is dan de traditionele oplossingen (het bouwen van bergbezinkbassins). Afkoppelprojecten waarbij een verdergaande emissiereductie wordt bereikt dan de basisinspanning (waterkwaliteitsspoor) komen eveneens voor een bijdrage in aanmerking.
- Afkoppelen levert belangrijke milieuvordelen, maar dient weloverwogen plaats te vinden om nieuwe milieuproblemen door het lozen of infiltreren van regenwater met daarin voorkomende verontreinigingen te voorkomen. Om die reden zijn in samenwerking met de Provincie Limburg en de beide kwantiteitswaterschappen criteria ontwikkeld voor het verantwoord afkoppelen van regenwater. Deze criteria komen tot uitdrukking in de 'Beslisbomen verantwoord afkoppelen van regenwater'. Een bijdrage wordt slechts verstrekt indien aan deze beslisbomen wordt voldaan.
- De regeling heeft een looptijd van 5 jaar en wordt tijdig geëvalueerd.

Voorkeursvolgorde

Afkoppelen levert in principe de grootste voordelen op voor het watersysteem wanneer het afgekoppelde regenwater wordt geïnfiltreerd in de bodem. In het rapport 'Duurzaam stedelijk waterbeheer in de bebouwde omgeving van Limburg' (Tauw, 1998), dat gezamenlijk met de waterbeheerders is opgesteld, wordt -gerangschikt naar voorkeur- de volgende prioritering voor afkoppelen van verhard oppervlak voorgestaan:

1. Hergebruik van regenwater
2. Infiltratie van regenwater
3. Lozing van regenwater op oppervlaktewater
4. Lozing van regenwater op de riolering

Het lozen van regenwater op oppervlaktewater komt in beeld als infiltreren niet mogelijk is door onder andere hydrologische of bodemtechnische redenen. De (on)mogelijkheid voor het infiltreren dient altijd in een afkoppelplan ²⁾ te worden aangetoond. Om voor een bijdrage in het kader van de stimuleringsregeling van het Zuiveringschap Limburg in aanmerking te komen, is een dergelijk plan verplicht.

Verantwoord afkoppelen

Uit onderzoek blijkt dat regenwater dat van verharde oppervlakken afstroomt verontreinigd kan zijn. Deze verontreiniging kan onder meer ontstaan door uitloging van materialen (bijvoorbeeld gebruik van koperen en zinken dakgoten en regenpijpen), het oplossen van stoffen (bijvoorbeeld wegzout of bestrijdingsmiddelen) en transport van stofdeeltjes. Voorkomen dient te worden dat deze zogenaamde diffuse verontreinigingen verplaatst worden naar de bodem of het oppervlaktewater.

De verspreiding van diffuse verontreinigingen kan voorkomen worden door het nemen van maatregelen aan de bron -bijvoorbeeld het gebruik van niet of nauwelijks uitlogende materialen- of door het nemen van zogenaamde 'end-of-pipe'-maatregelen. Een voor de hand liggende 'end of pipe'-maatregel is het gebruik van een (bodem)filter waar het regenwater doorheen stroomt en waarin verontreinigingen achterblijven. In

de beslisbomen worden het (bodem)filter of andere voorbehandelingen niet voorgeschreven om mogelijke nieuwe technieken in de toekomst niet te blokkeren. Wel moet onderbouwd worden dat een eventuele nieuwe toepassing werkt, wat moet blijken uit ervaringscijfers of een literatuurstudie.

Bronmaatregelen hebben altijd de voorkeur boven 'end of pipe'-maatregelen omdat hiermee de stoffen helemaal niet meer in het milieu terecht komen. Bij de 'end-of-pipe'-oplossingen, zoals de (bodem)filter, komen de stoffen immers nog steeds in het milieu, echter nu in een beheersbare vorm.

Naast bronmaatregelen en 'end-of-pipe'-maatregelen spelen ook aspecten als beheer, onderhoud en monitoring van afkoppelvoorzieningen een belangrijke rol bij verantwoord afkoppelen. Een afkoppelproject is niet voorbij wanneer de voorziening er ligt en functioneert. Na de aanleg breekt de beheer- en onderhoudsfase van het afkoppelproject aan. De eigenaar van de afkoppelvoorziening (in de meeste gevallen de gemeente) is verantwoordelijk voor het onderhoud en het goed functioneren van de afkoppelvoorziening. Om in aanmerking te komen voor de bijdrage dient het project voorzien te zijn van een afkoppelplan waarin wordt aangegeven hoe wordt omgegaan met het beheer, onderhoud en monitoring van de afkoppelvoorziening. Voorts dient ruim aandacht te worden besteed aan de communicatie met de bewoners van een wijk waarin het afkoppelproject plaatsvindt. Het project staat of valt immers met het draagvlak onder de burgers.

Hergebruik

Bij hergebruik kan het regenwater worden opgevangen en benut voor toiletspoeling, wassen met de wasmachine, schoonmaakwater of het sproeien van de tuin. Ook kan het regenwater worden gebruikt voor het aanvullen van stadswateren. Hergebruik is zowel op individuele basis als middels collectieve installaties mogelijk. De toepassingsmogelijkheden worden primair bepaald door de bouwtechnische aspecten en niet door grond-

²⁾ Meer informatie over de eisen die worden gesteld aan een afkoppelplan vindt u in de 'Stimuleringsregeling afkoppelen bestaand verhard oppervlak 2002 Zuiveringschap Limburg'.

waterstanden of grondopbouw. Het systeem is zowel bij nieuwe als bestaande woningen toe te passen. Bij bestaande woningen zullen de kosten in het algemeen hoger zijn dan bij nieuwbouw. De voordelen van dit systeem zijn:

- een reductie van verbruik aan drinkwater, waardoor er uiteindelijk minder grondwater hoeft te worden opgepompt. Een dergelijke ontwikkeling is positief in het kader van het anti-verdrogingsbeleid;
- er wordt minder schoon regenwater afgevoerd naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie. Bij een dergelijk systeem blijft evenwel een alternatieve afvoer van regenwater noodzakelijk, zeker bij individuele installaties;
- een reductie van de vuiluitwerp via riooloverstorten.

Als aandachtspunten van een hergebruikssysteem kunnen worden aangemerkt: de mogelijke risico's voor de volksgezondheid, het feit dat dergelijke installaties op dit moment nog kostbaar zijn en het feit dat er op dit moment weinig ervaring is opgedaan met dergelijke systemen. Bij grootschalige toepassing is het te verwachten dat de kosten aanzienlijk zullen teruglopen.

Infiltratie in de bodem en lozen op oppervlaktewater

Zowel aan het infiltreren in de bodem als aan het lozen op oppervlaktewater van schoon regenwater worden geen eisen gesteld. Als schoon wordt aangemerkt:

- * regenwater afkomstig van daken waarbij geen uitlogende materialen zijn gebruikt voor regenpijpen, dakgoten of de daken zelf;
- * regenwater afkomstig van troitoirs, fietspaden en rustige straten (minder dan 500 autobewegingen per dag).

Dit schone regenwater kan vanuit kwaliteitsoogpunt zonder meer geïnfiltreerd worden in de bodem of geloosd worden op het oppervlaktewater.

Regenwater dat in aanraking is geweest met niet schone (delen van) dakoppervlakken, regenpijpen, dakgoten of gevels kan verontreinigingen bevatten. En ook het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen, het strooien van wegzout en het wassen van auto's en dergelijke kan een verontreinigend effect hebben op het regenwater. Om de verspreiding van verontreinigingen te voorkomen, mag infiltreren of lozen van dit regenwater pas plaatsvinden nadat aanvullende maatregelen zijn genomen. Bronmaatregelen hebben hierbij de voorkeur boven andere omdat daarmee helemaal geen verontreinigingen in het milieu worden gebracht (zie ook voorgaand fragment 'Verantwoord afkoppelen' voor meer informatie). Het nemen van bronmaatregelen is echter niet altijd mogelijk of haalbaar.

Wanneer het nemen van bronmaatregelen niet mogelijk of haalbaar is, is infiltreren of lozen alleen toegestaan indien wordt geloosd met behulp van een (bodem)filter of andere voorbehandeling.

Uitgezonderd zijn hierbij grondoppervlakken van bedrijventerreinen. Deze dienen in beginsel niet te worden afgekoppeld vanwege de grote kans op verontreiniging. Als het vermoeden bestaat dat er niet of nauwelijks sprake is van verontreiniging zal per project worden beoordeeld of afkoppelen verantwoord is.

Winkelstraten en marktpleinen kunnen soms aanzienlijk verontreinigd zijn. Derhalve vallen deze in de beslisbomen onder 'grondoppervlakken bedrijventerrein'. Voor deze categorie oppervlakken zal afhankelijk van de lokale situatie bekeken worden of, en zo ja hoe verantwoord afgekoppeld kan worden.

Infiltratie

Een nadere toelichting op het onderdeel infiltratie en het onderscheid tussen schone en niet-schone oppervlakken vindt u in de 'Beslisbomen verantwoord afkoppelen van regenwater', hoofdstuk 4. De uitgangspunten uit de 'Beslisbomen verantwoord afkoppelen van regenwater' zijn gebaseerd op de wet Bodembescherming en het Lozingenbesluit bodembescherming.

Lozen op oppervlaktewater

Wanneer infiltreren niet mogelijk is, kan het lozen op oppervlaktewater worden overwogen. Echter, in het kader van de stimuleringsregeling wordt het lozen op oppervlaktewater pas toegestaan indien in een afkoppelplan is aangetoond dat infiltreren niet mogelijk is.

Om verontreiniging van het oppervlaktewater inclusief de waterbodem door afkoppelen te voorkomen, gelden een aantal voorwaarden. Zo is het lozen van verontreinigende stoffen op het oppervlaktewater in beginsel vergunningplichtig in het kader van de Wet Verontreiniging Oppervlaktewater (Wvo).

Zuiveringschap Limburg is hiervoor bevoegd gezag. Het lozen van schoon regenwater is niet Wvo-vergunningplichtig. Ook de Keur van de Waterschappen is van toepassing op lozing van regenwater op oppervlaktewater.

Een nadere toelichting op het onderdeel 'Lozen afgekoppeld regenwater op het oppervlaktewater' en het onderscheid tussen schone en niet-schone oppervlakken vindt u in de 'Beslisbomen verantwoord afkoppelen van regenwater', hoofdstuk 5.

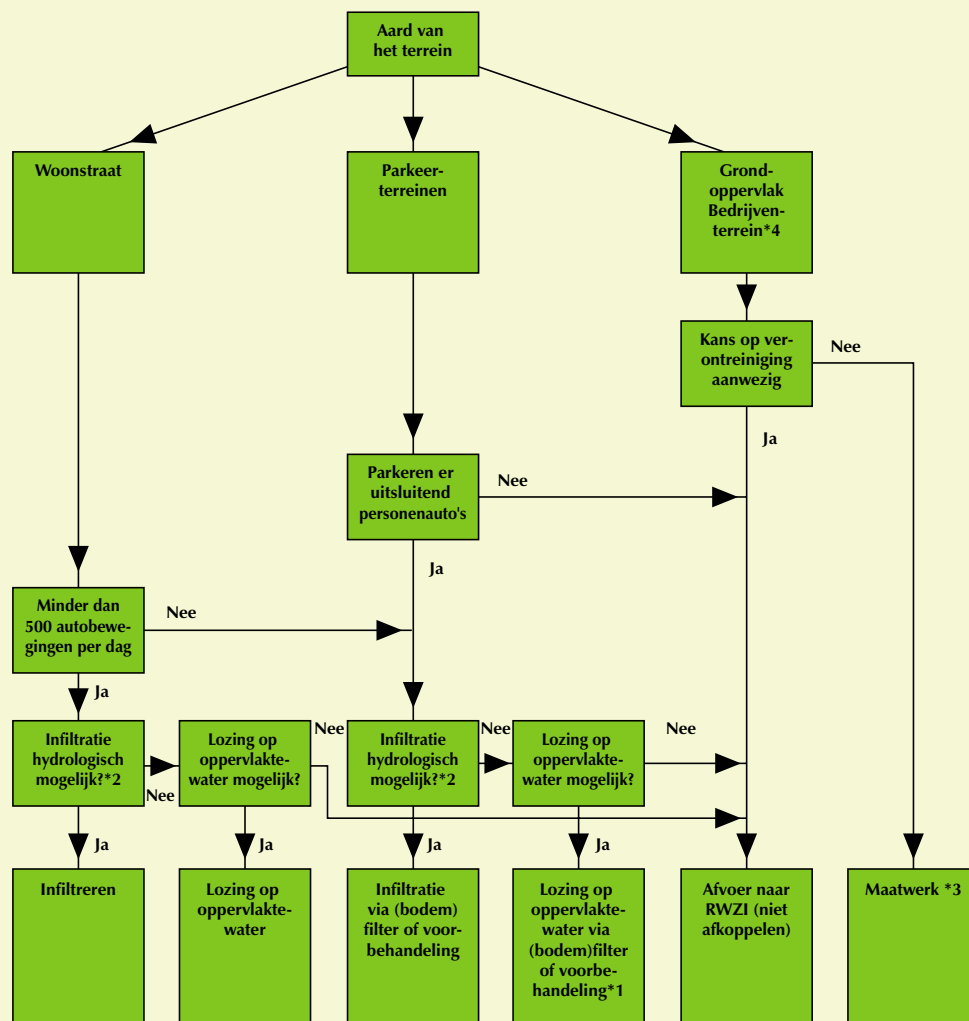
Beslisbomen verantwoord afkoppelen van regenwater

Integraal onderdeel van de 'Stimuleringsregeling afkoppelen bestaand verhard oppervlak 2002 Zuiveringschap Limburg vormen de 'Beslisbomen verantwoord afkoppelen van regenwater'. Het doel van de beslisbomen is inzichtelijk te maken hoe verantwoord kan worden afgekoppeld. Daarnaast vormen de beslisbomen de randvoorwaarde om voor een financiële bijdrage van de regionale waterbeheerders en Provincie Limburg voor afkoppelen in aanmerking te komen. Voor meer informatie over voorwaarden verwijzen wij u ook naar de 'Stimuleringsregeling afkoppelen bestaand verhard oppervlak 2002 Zuiveringschap Limburg' en het gezamenlijk 'Aanvraagformulier tot het verlenen van een bijdrage voor het afkoppelen van verhard oppervlak van het riool', waarin is aangegeven onder welke voorwaarden gemeenten voor een financiële bijdrage voor afkoppelen in aanmerking komen. Deze documenten zijn als bijlage opgenomen in dit informatiepakket.

Werking beslisbomen

De beslisbomen 'Afkoppelen van straten, parkeerterreinen en grondoppervlakken van bedrijventerreinen' en 'Afkoppelen van daken van woonwijken en bedrijven' wijzen u de weg naar verantwoord afkoppelen van bestaand verhard oppervlak. Volg hiervoor de pijlen van boven naar beneden en u komt uit op de voor uw gemeente meest geschikte variant.

Beslisboom 'Afkoppelen van straten, parkeerterreinen en grondoppervlakken van bedrijventerreinen'

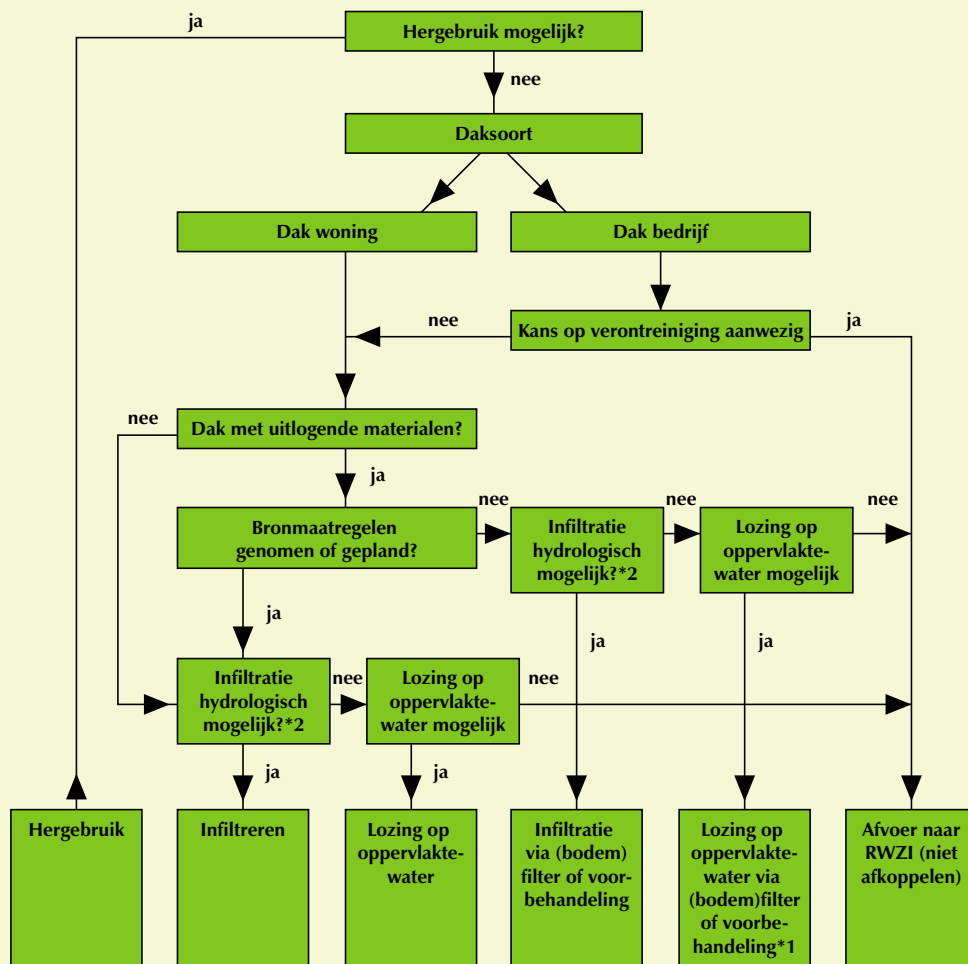
*1 Deze lozing is Wvo-vergunningplichtig.

*2 De mogelijkheid tot infiltreren dient in een afkoppelplan te worden aangetoond.

*3 In sommige gevallen is afkoppelen bespreekbaar (bijvoorbeeld grondoppervlak rond kantorencomplexen). Hiervoor is overleg met Provincie en/of Zuiveringschap Limburg gewenst.

*4 Dit geldt ook voor winkelstraten en marktpleinen.

Beslisboom 'Afkoppelen daken van woonwijken en bedrijven'

*1 Deze lozing is Wvo-vergunningplichtig.

*2 De mogelijkheid tot infiltreren dient in een afkoppelplan te worden aangetoond.

Informatie en advies

Mocht u na het lezen van deze informatie nog vragen hebben over verantwoord afkoppelen, dan staat het Zuiveringschap Limburg u graag bij met informatie en advies.

Hiervoor kunt u contact opnemen met de afdeling Vergunningen en Handhaving van het Zuiveringschap Limburg, de heer E. Adriaanse, tel.: 0475-394115.

Colofon

WaterMerk Thema is een uitgave van het Zuiveringschap Limburg.

Voor vragen of meer informatie, kunt u contact opnemen met:

Zuiveringschap Limburg
Postbus 314
6040 AH Roermond
Tel.: 0475 394 444
Fax: 0475 311 605
E-mail: info.vl@zl.nl

Tekst/redactie
Afdeling Communicatie
Profil bv Roermond
Concept en vormgeving
Profil bv Roermond
Actueel nieuws
Raadpleeg voor actueel nieuws onze website: www.zl.nl